

Komet informerar 2021:12, publicerad 2021-11-02

Teknik och regelutveckling i takt – policyinitiativ i elva länder. Sammanfattning.

Komet har sammanställt exempel på hur regler och regelgivning används för att främja innovation i elva olika länder. Detta är en separat sammanfattning av rapporten *Teknik och regelutveckling i takt – policyinitiativ i elva länder*. Komet beskriver 2021:1.

Den accelererande teknikutvecklingen, som ofta kallas *den fjärde industriella revolutionen*, möjliggör innovation inom många sektorer och kan bidra till resurseffektiva lösningar på många av våra globala och lokala utmaningar. Det är viktigt att nya lösningar snabbt kan komma till nytta, men det är även av vikt att utveckling och användning av lösningar sker ansvarsfullt. En växande risk för samhället är att anpassning av befintliga regler, eller utarbetande av nya, inte går i takt med teknikutvecklingen.

Sammanställning av information från ett antal länder

Inom ramen för projektet *Teknik och regelutveckling i takt* har Komets kansli inhämtat och sammanställt information som är exempel på hur regler och regelgivning i ett antal länder används och anpassas för att främja innovation. För det är inte bara i Sverige som diskussioner förs om behov av att förändra arbetssätten för att ta fram nya eller ändrade regler i syfte att hålla mer jämna steg med teknikutvecklingen, så att individer, företag och hela samhällen ska kunna dra nytta av de framsteg som hela tiden görs. Att undanröja obefogade regelhinder eller att med regler skapa incitament kan vara nödvändigt för att stödja eller påskynda utvecklingen av bland annat precisionsmedicin och klimatsmarta produkter och tjänster.

Studerade länder

- Australien
- Brasilien
- Indien
- Japan
- Kanada
- Kina
- Nya Zeeland
- Storbritannien
- Sydkorea
- Tyskland
- USA

Otaktsproblemet – när teknik utvecklas snabbare än regler

På senare tid har inte minst behovet av snabba insatser med anledning av Covid-19-pandemin tydliggjort svagheter i befintliga regelverk och regelgivningsprocesser, utformade för förhållanden före pandemin och en tid då

Runt om i världen förs diskussioner om behovet av att förändra formerna för regelgivning.

teknikutvecklingen och samhällsförändringarna gick i ett långsammare tempo än i dag. Fenomenet där utvecklingen av teknik går i snabbare takt än regelutvecklingen benämns ibland *the pacing problem* (fritt översatt: otaktsproblemet). De pandemirelaterade åtgärder som vidtagits i de studerade länderna kan samtidigt utgöra exempel på beslutsfattares förmåga att anpassa befintliga arbetssätt i samband med extraordinära omständigheter, vilka kräver snabba beslut, inte minst i arbetet med att ta fram nya eller ändrade regler.

Det kan konstateras att beslutsfattare på centrala och lokala nivåer i flera länder vidtar mer eller mindre liknande åtgärder för att främja innovation och användning av nya tekniska lösningar, bland annat för att öka näringslivets konkurrenskraft.

Ekonomiskt inriktade insatser och åtgärder kan förenkla arbetet med teknikutveckling

Utöver ekonomiskt inriktade insatser som skatteincitament och tillhandahållande av olika former av helt eller delvis statliga finansieringsarrangemang, anses upphandlingsinstrumentet kunna användas i ökad utsträckning för att främja innovation i många av de studerade länderna (bland andra Brasilien och Indien). Andra åtgärder som framhållits är stärkt skydd för immateriella rättigheter och effektivare ärendehandläggning hos myndigheter (till exempel i Brasilien, Indien och Kina).

Inrättande av vägledningsfunktioner eller kontaktpunkter vid departement eller hos myndigheter (en. *single points of contact* eller *one-stop-shops*) är en annan förekommande åtgärd (till exempel i Australien, Japan, Storbritannien och Sydkorea). Syftet med dessa funktioner är att förenkla företagares och innovatörers vardag, till exempel genom hjälp med att identifiera rätt regler och att minska antalet kontakter med myndigheter i tillståndsprocesser, vilket kan minska de regulatoriska kostnaderna.

Hjälp med att identifiera rätt regler och att minska antalet kontakter med myndigheter i tillståndsprocesser kan minska regulatoriska kostnader.

Nya regelkrav kompenseras genom att andra slopas

Även "En-in-X-ut-principen" (en. *One-in-X-out Rule*) kan sägas utgöra en form av regelförenkling. Det finns varianter av denna princip i flera länder (däribland Storbritannien, Kanada, Sydkorea och USA). Principen i sin enklaste form innebär att administrativa bördor eller kostnader som härrör från nya regler kompenseras eller "kvittas" (en. *offsetting*) genom att andra, befintliga regler upphävs.

Syftet är alltså att kontrollera och begränsa flödet av nya regelkrav. Enligt forskning kan denna åtgärd ha sina förtjänster men förutsätter i så fall bland annat att det finns utarbetade metoder för att göra adekvata kostnadsberäkningar, och därmed sammanhängande bedömningar, för att av-göra huruvida regelreformer med detta syfte får avsedd effekt.¹

En-in-X-ut-principen tillämpas bland annat i Storbritannien, Kanada, Sydkorea och USA.

---

¹ Se till exempel Renda, A. 2019. *Feasibility Study: Introducing "One-In-One-Out" in the European Commission*, Final Report for the German Ministry for Economic Affairs and Energy Presented by the Centre for European Policy Studies.

Vissa åtgärder tillämpas i flera länder

På många håll tas dessutom initiativ för att få regelgivningen att i behovshänseende överensstämma och hålla mer jämna steg med teknikutvecklingen.

Vissa åtgärder tycks vara mer förekommande än andra. Ett sådant exempel är regeluppföljning, det vill säga på förhand, redan vid ikraftträdandet, beslutad periodisk eller löpande utvärdering av ifrågavarande reglering (till exempel i Kanada, Japan och Tyskland). Ett alternativ som kan ge motsvarande resultat är användning av solnedgångsbestämmelser (en. *sunset provisions*).

Ett sätt att både främja innovation och skapa bättre beslutsunderlag för mer ändamålsenligt utformade regelverk är användning av öppna data i förening med artificiell intelligens (och mjukvara för textanalys). Förbättrad tillgång till och kvalitet på sådana data förespråkas i flera länder, och initiativ för ökad användning har tagits i flera länder (bland andra Australien, Kina, Nya Zeeland och Storbritannien).

Samverkan bidrar till förståelse och kunskapsöverföring

Betydelsen av samverkan mellan olika aktörer i samhället erkänns alltmer eftersom detta bland annat bidrar till ömsesidig förståelse och ökad kunskapsöverföring mellan teknikutvecklare och regelgivare. Oberoende av huruvida olika former av samrådsförfaranden tidigare tillämpats i regelutvecklingsarbetet, har sådana förfaranden på senare tid fått ökad betydelse (exempelvis i Kina och Indien). Likaså skapas incitament eller förbättrade förutsättningar för samverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter, näringsliv och forskningsvärlden (till exempel i Brasilien, Japan, Kanada, Storbritannien, Sydkorea och USA). För att skapa delaktighet och samarbete i regelutvecklingsarbetet, redan i ett tidigt skede, upprättas fysiska eller virtuella policylabbs (till exempel i Nya Zeeland och Storbritannien). Hänvisning till fördjupad läsning om policylabbs finns i den fullständiga rapporten. En bredare form av samverkan som också framhållits är medborgarinitiativ (bland annat i Brasilien).

Faktaruta - solnedgångsbestämmelse

En bestämmelse som innebär att en lagparagraf eller en hel lag upphör att gälla ett visst datum som är bestämt redan vid dess ikraftträdande, såtillvida inte tiden förlängs genom efterföljande lagstiftning. Syftet är att regelgivaren bör ges möjlighet att ånyo besluta om paragrafens eller lagens berättigande

Definitionen är hämtad från brittiska parlamentets ordförklaring

Faktaruta - öppna data

Öppna data och innehåll kan fritt användas, modifieras och delas av vem som helst för vilket ändamål som helst

Definitionen är hämtad från stiftelsen Open Knowledge Foundation

Samrådsförfaranden har på senare tid fått ökad betydelse, exempelvis i Kina och Indien.

Regulatoriska försök

Som en del i samverkan mellan företag och myndigheter används ibland regulatorisk försöksverksamhet, internationellt oftast benämnd *regulatory sandbox*. Denna form av försöksverksamhet anses ha sitt ursprung i *Project Innovate*, som initierades 2014 av den brittiska motsvarigheten till Finansinspektionen för att stödja och stimulera innovation inom fintech-sektorn. Hittills har tillsynsmyndigheter i fler än femtio länder utarbetat och använt sig av liknande mekanismer för att göra det möjligt för innovatörer att, på vissa villkor, pröva sina nya tjänster, produkter eller affärsmodeller under tillsyn eller få vägledning om regulatoriska konsekvenser. Regulatoriska sandlådor i olika former förekommer i flera av de länder som beskrivs i rapporten (bland andra Australien, Kanada, Kina, Tyskland och Storbritannien). Mest använd och specialiserad får arbetsmetoden anses vara i Sydkorea och Japan, som har inrättat särskilda (geografiska och sakområdesspecifika) specialzoner. I dessa specialzoner kan försök tillåtas även om de skulle stå i strid med ländernas befintliga regelverk. Det förekommer att privata och offentliga aktörer gemensamt genomför försöken.

Regulatoriska sandlådor i olika former förekommer i flera länder, bland andra Australien, Kanada, Kina, Tyskland och Storbritannien.

Framåtblickande analys är ett sätt att tidigt se möjligheter med ny teknik

Lagstiftare och regelgivande och tillsynande myndigheter som arbetar för att öka sin kunskap och förståelse om (disruptiv) innovation, och därmed bättre kan förutse denna företeelse, är bättre positionerade för att utnyttja möjligheterna med teknisk innovation samtidigt som riskerna kan förutses och minimeras. Detta är en uppfattning som förefaller få allt större stöd. I exempelvis Kanada och Storbritannien har regeringarna tillsatt resurser för att arbeta med framåtblickande omvärldsanalyser (en. *foresight [analysis]*, även *strategic foresight*) för att förstå hur framtiden kan komma att se ut och förbereda sig därefter. Hänvisning till fördjupad läsning om *strategic foresight* finns i den fullständiga rapporten.

Faktaruta - disruptiv innovation

Med disruptiv innovation brukar avses en innovation som skapar en ny marknad och värdenätverk genom att tränga bort etablerade marknadsledare och allianser.

Teknik som anses vara disruptiv har en omvälvande effekt eller löser ett problem på ett så mycket mera fördelaktigt sätt att den tränger bort den existerande teknologin.

Nya tekniker och trender undersöks, liksom deras potentiella effekter på människor, företag och miljö. Syftet är att i ett tidigt skede snappa upp möjligheter med ny teknik och vidta snabba åtgärder för att hantera eventuella risker som följer med tekniken. Målet är inte att nya lösningar snabbt ska regleras utan snarare att ge beslutsfattare tid och förutsättningar att arbeta iterativt och i dialog med företag och intressenter parallellt med teknikutvecklingen. Ett sådant förhållningssätt ger regelgivare och tillsynsmyndigheter möjlighet att initialt styra utvecklingen av innovation genom mjuk reglering (en. *soft law*), till exempel genom vägledningar eller standarder, för att i nästa steg – när tekniken nått större mognad – kodifiera ändamålsenliga regler i lag.